

PERFECTIONAREA MANAGEMENTULUI INFORMAȚIONAL ÎN REPUBLICA MOLDOVA

Silvia BUGA

Catedra Management

Information management is the handling of information acquired by one or many disparate sources in a way that optimizes access by all who have a share in that information or a right to that information.

Through the 1970s this was largely limited to files, file maintenance, and life cycle management of paper and a small number of other media. With the proliferation of information technology starting in the 1970s, the job of information management took on a new light. No longer was information management a simple job that could be performed by almost anyone. An understanding of the technology and the theory behind it became necessary, as information was ever more stored via electronic means. By the late 1990s when information was regularly disseminated across computers and other electronic devices, information managers found themselves tasked with increasingly complex devices. With the latest tools available, information management has become a powerful resource for organizations.

La etapa actuală a informatizării societății una dintre cele mai frecvente noțiuni folosite în mediul de specialitate practic în toate țările industrializate este *managementul informațional* (MI). Cercetările în domeniul managementului informațional au sporit brusc în anii '90 ai secolului trecut, deși practica dezvoltării MI e cunoscută încă de la primele etape ale dezvoltării societății, o dată cu apariția primelor biblioteci și arhive. Unul dintre factorii principali, care au contribuit la apariția acestei direcții de cercetare, a fost atingerea unui nivel cantitativ de dezvoltare a tehnologiilor informaționale, care necesită o reevaluare calitativă în scopul sporirii eficienței proceselor de informatizare a societății. Atât specialiștii în domeniul tehnologiilor informaționale (TI), cât și utilizatorii TI au înțeles că însuși faptul implementării TI și a sistemelor informaționale computerizate încă nu asigură de la sine eficacitatea informatizării. Ca acesta să se întâmple, e necesar ca toate activitățile în domeniu să fie dirijate tot așa cum sunt dirijate procesele cu resursele tradiționale.

O atenție deosebită trebuie să fie acordată concretizării terminologiei utilizate în acest domeniu, avându-se în vedere că înseși noțiunile de bază (date, informații, document etc.) sunt interpretate în mod diferit de teoreticienii și practicienii în domeniu. Aceasta condiționează o varietate a tipurilor respective de management (al datelor, informației, cunoștințelor, documentelor, înregistrărilor). Analizând definițiile acestor noțiuni folosite în mediul de specialitate, putem observa că hotarele între ele sunt departe de a fi stricte.

Din varietatea de interpretări cunoscute ale conceptului de MI o definiție foarte reușită este propusă de Bent în 1999: „*Managementul informațional este planificarea, finanțarea, organizarea, încadrarea cu personal, managementul, instruirea în domeniu și controlul informației. MI include managementul resurselor informaționale variate, cum ar fi:*

- *suportii informaționali (documente sau medii electronice);*
- *departamente care oferă servicii informaționale;*
- *sisteme informaționale, atât computerizate, cât și tradiționale”* [4].

Cu alte cuvinte, MI include toate tipurile de activități, care asigură mișcarea conștientă și dirijată înspre o societate informațională cu noi niveluri de dezvoltare. În acest context, MI este examinat în calitate de mecanism de realizare a scopului de creare a unui spațiu informațional integrat.

Lipsa unei teorii stricte a MI ar putea condiționa mari probleme în dezvoltarea societății informaționale, cum ar fi: redundanța informațională, paralelism în activitățile de informatizare a societății, cheltuieli suplimentare nejustificate etc. În acest context, una dintre problemele primordiale constă în crearea unui cadru sistemic (bazat pe un set de concepte bine structurate, cu hotare bine definite între noțiuni), care ar putea servi ca o hartă de orientare în activitatea multidimensională de informatizare atât la nivel macro al societății, cât și la nivel micro.

Pe baza analizei experienței acumulate în dezvoltarea SI în țările avansate [11] a fost elaborat un model generalizat al structurii domeniului de cercetări cu multe niveluri de ierarhie. Acest model (cub tridimensional) reprezintă un cadru de orientare pentru investigații în ramură. Pentru el au fost alese următoarele trei dimensiuni, care sunt foarte importante din punctul de vedere al aspectului selectat pentru cercetări:

Dimensiunea 1. Nivelurile de ierarhie ale infrastructurii informaționale (II) și MI: nivel micro și macro al societății, nivel internațional și nivel global.

Dimensiunea 2. Partea tehnică și partea umană a infrastructurii (numeroși savanți studiază și subliniază rolul și importanța părții umane în asigurarea calității și eficienței părții tehnice a II).

Dimensiunea 3. Rolul sectoarelor II: privat, public și guvernamental. Aceste sectoare sunt factori serioși de interpretare diferită a MI în diverse țări.

Acest model cuprinde aspectele de bază ale II și MI, necesare pentru acumularea structurată a cunoștințelor în MI, și este ca o hartă de orientare generală, care facilitează abordarea sistemică a problemei pentru orice aspect și componentă ale II.

A doua etapă în investigații a fost concentrată asupra detalierii următoarelor două aspecte reprezentative ale acestui model:

1) aspectul managerial (tradițional), când accentul se pune pe funcțiile de dirijare (*planificarea, finanțarea, organizarea, încadrarea cu personal, managementul, instruirea în domeniu*), adică pe activitățile din afara tehnologiilor automatizate;

2) aspectul tehnologic, ce ține de organizarea și gestionarea diferitelor tipuri de informații în memoria calculatorului (*managementul datelor, documentelor, înregistrărilor etc.*).

Aceste două aspecte nu pot fi contrapuse, ele se completează reciproc în cadrul noțiunii de MI în sensul larg al termenului. Astfel, problemele proprii pentru fiecare din aceste direcții particulare sunt concomitent și problemele dezvoltării MI, în general.

Atenția ar trebui focusată asupra unor aspecte, insuficient abordate în literatură, ce țin de rolul MI la nivelul macro al societății, evidențiindu-se rolul sectoarelor privat, public și guvernamental (statal) în crearea MI și II la nivelul societății. În scopul de a accentua problemele existente în domeniu în Republica Moldova, la început ar fi necesară o analiză a experienței de organizare a MI și II la nivelul macro al societății, acumulată în țările industrial dezvoltate.

Unii savanți, pentru cercetări au ales un grup reprezentativ de țări industrial dezvoltate, cum ar fi Singapore [5], Japonia [6], Coreea [7], Franța [8], SUA [9], care au diferit potențial economic, științific și tehnologic, precum și diferite niveluri de informatizare a societății. Este prezentată analiza comparativă a infrastructurilor naționale ale acestor țări, care au atins cel mai înalt nivel de informatizare a societății. De asemenea, sunt menționate importanța adaptării II naționale (IIN) la specificul fiecărei țări, motivarea pentru IIN, politica proiectării IIN. Această analiză arată că există similități considerabile între IIN ale diferitelor țări din punctul de vedere al motivării și concepției, dar, totodată, există și diferențe distincte din punctul de vedere al altor criterii.

Oportunitățile economice au fost estimate în diferite țări și au fost considerate foarte avantajoase. De exemplu, Ministerul Telecomunicațiilor din Japonia preconizează să obțină până în anul 2010 un venit de 560 miliarde dolari americani din aplicații noi și să creeze 2,4 milioane de locuri de muncă. Consiliul economic de pe lângă Președintele SUA a estimat o creștere economică de 100 miliarde și 500000 de locuri noi de muncă datorită desfășurării accelerate a IIN prin reforma telecomunicațiilor, propusă de Administrația Clinton în 1994. Argumente similare sunt și pentru alte țări.

Una dintre strategiile în domeniul IIN, practic comună pentru toate țările avansate, este *admiterea competiției libere de piață în acordarea serviciilor informaționale și comunicaționale*. Această strategie-cheie de realizare a IIN este bazată pe premisa că competiția va stimula inovațiile și va accelera extinderea ei.

Analiza publicațiilor a demonstrat că există o mare varietate de abordări ale problemei privind dezvoltarea IIN din punctul de vedere al MI la diferite niveluri de ierarhie. În primul rând, ele diferă sub aspectul influenței statului asupra procesului: de la un control total până la economia de piață, bazată pe competiție liberă și o lipsă totală a influenței din partea guvernului. În rezultat, sunt prezentate pozițiile acestor țări referitor la mai multe criterii: nivelul de dezvoltare a IIN, nivelul de centralizare a planificării și coordonării lucrărilor de informatizare, rolul guvernului în dezvoltarea IIN etc.

Putem constata că în Singapore și Coreea [5,7], în rezultatul unei planificări și control centralizate din partea guvernului, a fost atins un nivel înalt de informatizare și de dezvoltare a IIN. În SUA însă, nu a existat nici o politică și control centralizat [9]. În condiții de competiție liberă au fost dezvoltate telecomunicațiile și media; ca rezultat, în SUA s-a atins cel mai înalt nivel de informatizare a societății. Acest fenomen a fost numit „ordine fără proiectare”. În Franța [8] și Japonia [6], unde rolul guvernului se îmbină cu inițiativele

sectorului privat, nivelul de dezvoltare a IIN e puțin mai redus decât în SUA. În Hong Kong lipsa unei viziuni strategice guvernamentale referitor la implementarea schimbului electronic de date a dus la o întârziere semnificativă în acest domeniu față de Singapore [5].

Putem deci observa că toate strategiile de informatizare (centralizată, descentralizată și mixtă) au rezultate atât pozitive, cât și negative. Analiza a arătat că există 2 tipuri de corelări relative:

- pentru țările mici, concentrate teritorial,
- pentru țările mari și industrial dezvoltate.

În țările mici există o interdependență directă între rolul directiv al guvernului și nivelul de informatizare a societății: cu cât e mai implicat statul în procesul de informatizare, cu atât e mai dezvoltată IIN. Într-adevăr, crearea IIN este o problemă complicată, multidimensională și cere o coordonare esențială [10], care este mai ușor de realizat în statele mici cu putere centralizată.

Starea MI la nivel macro în Republica Moldova

Experiența acumulată în domeniu prezintă un deosebit interes pentru Republica Moldova, unde una dintre abordările caracteristice ale problemei în perioada de tranziție de la sistemul de comandă centralizat la economia de piață a fost neglijarea totală a tuturor formelor de dirijare centralizată și a inițiativelor guvernamentale, chiar și în domeniul informatizării. La prima etapă a acestei perioade la noi era puternic înrădăcinată ideea că strategia centralizată e caracterizată numai pentru sistemul de comandă centralizat și, o dată ce țara noastră trece la economia de piață, nu mai poate fi vorba de careva conducere și coordonare centralizată. În prezent, dimpotrivă, se simte tendința creării unui monopol statal asupra activităților de informatizare a societății. Și una, și alta nu par a fi o soluție pentru Moldova, atunci când în lume există deja o experiență foarte bine pusă la punct.

Pe de o parte, este greu de imaginat că SI s-ar forma de la sine, fără o coordonare centralizată, că crearea unui spațiu informațional național integrat, caracteristic pentru societatea informațională, poate fi realizată fără un sistem de MI bine organizat, inclusiv la nivelul macro al societății. Pe de altă parte, monopolizarea acestui domeniu de activitate (în special, în mâinile statului), caracteristică pentru țările cu un sistem de comandă centralizat rigid, dar în lipsa mecanismelor economiei de piață, nu are mari șanse, ceea ce a fost confirmat de istorie.

Există astăzi și în Republica Moldova strategia națională de edificare a societății informaționale – „Moldova electronică” propusă spre realizare până după perioada anului 2010.

Obiectivele de bază ale Moldovei privind edificarea societății informaționale constau în: creșterea economică durabilă și reducerea sărăciei prin trecerea de la economia tradițională la o economie de tip nou, bazată pe dezvoltarea tehnologiilor informaționale și de comunicații, prin implementarea pe scară largă a acestor tehnologii în industrie, agricultură, transporturi, comerț și prestări servicii etc.

În ce privește conținutul acestei strategii, în mod sigur pot fi prezentate atât avantaje, cât și dezavantaje. Mai important însă este aplicarea imediată și în strictă exactitate cu programele și orarele pe care le include strategia națională de edificare a societății informaționale – „Moldova electronică”.

Referințe:

1. Societatea Informațională. Societatea cunoașterii. Concepte, soluții și strategii pentru România / Coordonator Florin Gh. Filip. Academia Română. - București: Expert, 2001. - 542 p.
2. Byrd, Terry Anthony; Turner, Douglas E. Measuring the Flexibility of Information Technology Infrastructure: Exploratory Analysis of a Construct. *Journal of Management Information Systems*, Summer, 2000. Vol.17. Issue 1, p.167.
3. Brent Gallupe, Felix B. Tan. A Research Manifesto for Global Information Management // *Journal of Global Information Management*. - 1999. - Vol.7. - No3. - P.5.
4. Sue Myburgh. The Convergence of Information Technology & Information Management // *Information Management Journal*, April 2000.
5. Wong, Poh-Kam. Implementing the NII vision: Singapore's experience and future challenges // *Information Infrastructure & Policy*. - 1996. - Vol.5. - Issue 2. - P.95.
6. Costăș Ilie. Managementul informațional în societate: aspecte conceptuale pentru perioada de tranziție în Republica Moldova. *Afaceri electronice. ASEM*, 2002, p.131-142.
7. Costas Ilie, Chirev Pavel, Zacon Tamara. Infrastructura informațională în Republica Moldova. - Chișinău: FEP “Tipografia Centrală”, 2001. - 208 p.

8. Костаș И., Кирев П. Системная концепция создания информационной инфраструктуры в Республике Молдова. Acta Academia, Academia Internațională de Informatizare. - Chișinău, 1997, p.105-124.
9. Костаș И. Система подготовки специалистов высшей квалификации в области экономической информатики: основные проблемы и направления развития. Acta Academia, Academia Internațională de Informatizare. - Chișinău, 1996-1997, p.87-102.
10. Costaș Ilie, Chirev Pavel, Zacon Tamara. Managementul Informațional în Republica Moldova: aspect infrastructural. Acta Academia, Academia Internațională de Informatizare. - Chișinău, 2000, p.9-23.
11. Costaș Ilie. Managementul Informațional: unele tendințe ale dezvoltării. Trends in the Development of the Information and Communication Technologies in Education and Management. International Conference, March 20-21, 2003. - Chișinău: ASEM, p.14-24.

Prezentat la 12.02.2007